

ג ל י ר ב ו ת ל ע י ר ו ן ב י פ ר ש ת ה ש ב ר ע

ערוכנו בידי נחמה ליבוביץ

יו"ל ע"י מוסד תורה והשכלה למבוגרים ולנוער

הסתדרות נשי מזרחי באמריקה

כ"ר כ"ז - ל"ג

בד-בחרקותי (תש"ז)

לענין הברכות והקללות בכללן ע' גליון בחוקותי תש"ו.

א. טאלה כללית

ראב"ע י"ג ד"ה קוממיות: וריקי מה אמרו, כי הקללות רבות מן הברכות, ולא אמרו אמת, רק נאמרו הברכות כלל ונאמרו בקללות פרטים, לירא ולהפחיד הסומעים. והמסתכל היטב - יתברר לו דברי.

1א) הסבר שלא צדקו דברי "ריקי המח" בעזרה דברי ראב"ע ובדרך של תשובה אחרת.

2א) למה יקרא ראב"ע בזעף "ריקי המח"?

ב. ל"א ד"ה ונחתי את עריכת חרבה
העסק דבר: אחר שהשכינה מסתלקת מכלל ארץ ישראל - פנה זיוה, ובזה יהיו ערי ישראל חרבה.

(א) מה קשה לו בפסוקנו?

ג. ל"ב והטימותי אני את הארץ וטממו עליה אויביכם היוטבים בה.

רש"י: זו מדה טובה לישראל שלא ימצאו האויבים נחת רוח בארצם, טמאה טממה מיוטביה.

רמב"ן:

ט"ז וטעם אף אני אעשה זאת לכם... החל מן וכן מה שאמר בכאן "וטממו עליה אויביכם" היא בשורה טובה מבשרת בכל הגלות, שאין ארצנו מקבלת את אויבינו, וגם זו ראייה גדולה והבטחה לנו, כי לא תמצא בכל הישוב ארץ אשר היא טובה ורחבה ואמר היתה נוטבת מעולם והיא חרבה כמותה, כי מאז יצאנו ממנה לא קבלה אומה ולשון, וכלה משתדלים להוסיפה ואין לאל ידם.

ראב"ע

ד"ה וטממו עליה: כל כך תהיה טממה, שגם האויבים הדריט יטמו עליה, הפך "מטוט לכל הארץ". (כוננו לפסוק איכה ב' ט"ו: "ספקו עליך כפיט כל עוברי דרך, שרקו ויניעו ראשה על בת ירושלם, הזאת העיר שהאמרו כלילת יופי, מטוט לכל הארץ?!")

באר

ד"ה והטימותי אני את הארץ: כשתגלו ממנה לא חסא הארץ אחריכם בטובה ובכוחה, אלא כמו שברכתה כשיטבת עליה, כך עתה אליהם אני את הארץ, עד שתהיה חרפה לכל הארצות, וטממו עליה אויביכם היוטבים בה, שימצאו בה מחסור כל דבר, כל נגע וכל מחלה, להיות לאיזה לבני מרי, לדעת כי בגלל עונותיהם. היתה זאת לה, כמו שאמר (דברים כ"ט, כ"ב): "ואמרו כל הגוים: על מה עשה ה' ככה לארץ הזאת?... ואמרו: על אשר עזבו את ה'." ותהיה זאת לכם לחרפה ולמסל בגויים.

1) מהי תגובת הגוים על טממת הארץ למי דעת המפרשים חנ"ל? (סיים לב: היט לפנינו ארבע דעות שונות או שלש, או שתיים?)

2א) מה ראה רש"י לפרש את פסוקנו כ"מדה טובה לישראל?"

3) הרמב"ן אומר, שתגובת האויבים ("וטממו עליה") היא "ראיה גדולה". ראייה - למה?

4) הרמב"ן אומר את דבריו על פי תולדות ארצנו מן חרבן הבית ועד לזמננו. הנכונים דבריו גם ביתר תקומת הגלות מימי הרמב"ן ועד זמננו?

5) הטוה לדברי רש"י ורמב"ן כאן את דברי רש"י בראשית א' א' אמר ר' יצחק.

שני המקומות באים לבסס את זכותנו על ארץ ישראל. חסבר מה ההבדל העקרוני בין דברי רש"י שם - לבין דברי רש"י-רמב"ן כאן בדרך הנפקת זכותנו זו!

ד. ל"ג ואחכם אזרה בגויים

עבודה זרה י' ב': ההוא קיסרא דתוח סגי (שונא) ליהודאי אמר להו לחטיבי דמלכותא (לטרי המדינה): "מי טעלה לו נימי ברגלו (רש"י: בשר מת טמא) יקטענו ויחיה, או יניחנו ויצטערו?" אמרו לו: "יקטענו ויחיה!" אמר להו קמאצה בר שלום: חדא טלא יכולת לכולתו (אחת, שאי אתה נוצח את כלם) דכתיב (זכריה ב) "כי כארבע דוחות הסמים פרטתי אחת".

רש"י זו מדה קשה, טמעה שבני מדינה גולים למקום אחד, וראים זה את זה ומתנחמים, וישראל נזרו כממזרה, כאדם שזורה טעורים בגמס ואין אחת מהן דבוקה בחברתה.

חסבר מה הן טתי המסקפות המבוטאות כאן.